

## Tekst bij beeld of beeld bij tekst?

Deze rubriek heet niet voor niets beeldtaal. Die taal heeft, net als elke taal, zijn eigen grammaticale regels. Liever dan regels noem ik het inzichten. Ik heb er inmiddels zo'n 62 gevonden en geformuleerd.

Die inzichten worden vaak zeer goed toegepast in speelfilm en goede documentaires. Maar ook reclame en animatiefilms passen de regels vaak schitterend toe. Al deze genres doen relatief weinig met tekst, maar veel met beeld. *A picture says more than a thousand words*, nietwaar?

Geregeld anders is het bij nieuws- en actualiteitenprogramma's. Daar wordt vaak meer geleund op tekst. Voor mijn cursussen bestaat mijn grootste klantenkring uit redacteuren, camjo's en verslaggevers van nieuws- en actualiteitenprogramma's. Veel van hen hebben een journalistieke achtergrond en zijn beroepshalve vooral veel met tekst bezig geweest. Weinigen hebben een beeldende achtergrond. Logisch dus dat ze sterk zijn met tekst en logisch dus ook dat ze minder denken in beeld.

Wat levert dit voor problemen op voor de combinatie tekst en beeld?

Allereerst denkt men in de journalistiek vaak dat je met tekst inhoud overbrengt. Dat is natuurlijk zeer waar bij bijvoorbeeld de krant, dit blad en de radio. Maar op televisie werkt het heel anders. Het bewegende beeld trekt daar veel meer onze aandacht dan de voorgelezen tekst. Er wordt wel gezegd dat zo'n 80 procent van onze hersenactiviteit bezig is met zien, met beeld. Een snelle rekensom leert dat er voor het luisteren naar tekst dus maar zo'n 20 procent activiteit overblijft. Dit is uiteraard redelijk rampzalig als je als journalist inhoud wilt overbrengen!

Ik besteed in mijn lessen nergens zoveel aandacht aan als aan het huwelijk tussen tekst en beeld. Want het is een lastig huwelijk. Ze verdragen elkaar slecht en schreeuwen allebei om de aandacht van de kijker. Waarbij het beeld dus duidelijk wint.

Ik zie dit effect van onze verdeelde aandacht maar al te vaak op allerlei manieren bevestigd.



Als ik bijvoorbeeld bovenstaande beelden vertoon en de tekst behandelt ondertussen de recente politieke ontwikkelingen van het Palestijns-Israëliëse conflict, dan is er na afloop van zo'n item vrijwel niemand die kan navertellen wat er werd gezegd. Iedereen zat te gebiologeerd te kijken om nog goed te kunnen luisteren.

Nu ligt dat in dit voorbeeld voor de hand, maar er zijn maar al te vaak complexere en subtielere oorzaken te vinden waarom het gemaakte item of de korte documentaire niet communiceert wat het zou moeten communiceren.

Allereerst een schijnbaar eenvoudige maar fundamentele oorzaak van het stranden van het huwelijk tussen tekst en beeld.

Stel, een verslaggever krijgt de opdracht een item te maken over landbouw. Het is bij bovengenoemde bevolkingsgroep zeer gebruikelijk dat er dan eerst een tekst wordt geschreven. Bijna altijd worden daarna de juiste beelden bij de woorden gezocht. In de tekst valt het woord 'koe' en daarna het woord 'brand':



Het vreemde fenomeen doet zich allereerst daarna voor dat de kijker niet denkt: 'aha, ze laten me steeds zien wat ze vertellen.' Nee, hij denkt: 'vreemd, ze vertellen me steeds wat ik al zie!' Want bij de kijker komt het beeld sterker binnen dan de tekst.

Daarnaast denken de makers met deze werkwijze dat deze combinatie van tekst en beeld de (soms complexe) inhoud goed en helder communiceert. Dit is helaas niet het geval. Kijkers zijn gewend om op zoek te gaan naar wat de maker hen met zijn beeldvolgorde probeert te vertellen. Helaas vertellen die beelden geen beeldverhaal maar wordt hun volgorde geheel gedicteerd door de tekst. Maar zo werkt beeldtaal nu eenmaal niet! Het beeldverhaal dient van zichzelf een logische volgorde te hebben. En de tekst zou zich daarbij aan moeten passen.

Het is mijn grootste uitdaging om mensen die gewend zijn vanuit tekst te denken in beeld te leren denken. Waarbij de tekstuële inhoud alleen maar beter tot zijn recht komt.

Veel tekst dit keer, ook hier, en weinig beeld. Het is even niet anders. Want dit is, mijns inziens, een te belangrijk onderwerp in de huidige journalistieke berichtgeving op tv om snel en kort te behandelen. Volgende keer kom ik dus terug op de koe. Met minder tekst en meer beeld.

[gdegraaff@villamedia.nl](mailto:gdegraaff@villamedia.nl)

